

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Миглена Михайлова Ценова,
Институт за изследване на изкуствата при Българска академия на науките,
за дисертационен труд на тема:

Особености на звука в телевизионните сериали,
за присъждане на образователната и научна степен *доктор* по
научна специалност *Кинознание, киноизкуство и телевизия,*
професионално направление 8.4. *Театрално и филмово изкуство,*
на **Десислава Иванова Георгиева,**

Национална академия за театрално и филмово изкуство *Кръстьо Сарафов,*
факултет *Екранни изкуства,* катедра *Аудиовизуално производство,*
научен ръководител – доц. д-р Любомир Христов

Десислава Иванова Георгиева е родена през 1992 г. в гр. София. Възпитаник е на Национално музикално училище *Любомир Пипков*. Десислава Георгиева завършва успешно бакалавърска програма в Нов български университет със специалност *Тонрежисура* през 2015 г.; изучава и дисциплините *Хорово дирижиране* при проф. д-р Деян Павлов и *Композиция* при проф. Стефан Драгостинов. Продължава образованието си в Софийски университет *Св. Климент Охридски*, където се дипломира като *магистър* по специалност *Тонрежисура и музикални компютърни технологии* през 2017 г. От 2018 г. Десислава Георгиева разработва докторантура в НАТФИЗ *Кр. Сарафов*, факултет *Екранни изкуства*, катедра *Аудиовизуално производство*, където неин научен ръководител е доц. д-р Любомир Христов. Наред с

професионалното си обучение и работата върху докторантурата дисертантката натрупва професионални умения като звукорежисьор в Българското национално радио, развива и активна творческа дейност. Солист е във формация *Dragostin Folk National* с ръководител проф. Стефан Драгостинов. Участва като изпълнител солист и беквокалист в разнообразни международни фестивални и конкурсни форуми в различни европейски държави. Десислава Георгиева се изявява и като талантлив млад композитор. Удостоена е с награда за авторската си песен *Бре, Калинко* от Пети национален конкурс за авторски камерни вокални и инструментални произведения на фолклорна основа *Нова българска музика в 7/8* през 2015 г. Става лауреат и на международния конкурс *Млади виртуози* през 2018 г., където представя своята творба за флейта и струнен квартет *Perpericonia*. През 2019 г. дисертантката е отличена за създаването на три музикални произведения: с поемата за камерен ансамбъл *Тибетски хроники* тя става лауреат на международния конкурс по композиция *Проф. Иван Спасов*, а с клавирната творба *Славейче Владигерче* и с произведението за камерен ансамбъл *Three Thrillers for Vardar River* дисертантката е удостоена с две високи отличия от международния конкурс *Проф. Панчо Владигеров*, организиран от фондация *Млади виртуози*.

Дисертационният труд *Особености на звука в телевизионните сериали* е посветен на актуална тема, която до момента не е била поставяна и разработвана като самостоятелно и обстойно научно изследване. Трудът е в общ обем от 325 страници и обхваща следните структурни единици: Увод (с. 4 – 6); I. Телевизионни сериали и звук (с. 7 – 57); II. Звукови технологии. Употреба в телевизията (с. 58 – 91); III. Анализ на избрани телевизионни сериали от гледна точка на звука (с. 92 – 312); Заключение (с. 313 – 314); Библиография (с. 315 – 325).

В увода на дисертационния труд ясно са формулирани обектът и предметът на изследването. Посочено е, че „обектът“ – „звукът в телевизионните сериали“ – „обхваща и съчетава в едно цяло два различни феномена – звуковата среда като неделима част от филмовото изкуство и нейната специфична имплементация в телевизионните сериали“ (с. 5). Обектът на изследване се изяснява през призмата на „предмета на изследване“ – „особеностите при създаване на звука“. Тези „особености“ се възприемат от дисертантката като „същностни характеристики, които променят и формират звуковото съдържание“ „и превръща[т] произведението телевизионен сериал в завършено цяло“ (с. 5). Целта е „да бъдат разгледани особеностите при създаване на звуковата среда в сериалите“, „изследователски да се изведат спецификите, които правят звуковата среда в телевизионните сериали богата, с изразено художествено съдържание и която подпомага превръщането на сериалите в успешни, интересни и предпочитани за своите зрители“ (с. 5). Поставените задачи са разнообразни, обезпечават многоаспектното разглеждане на обекта и предмета на изследване и постигането на заявената цел. Задачите обхващат осъществяването на „хронологически ясен и технологично последователен обзор и исторически анализ на появата и развитието на звука в телевизията и телевизионните сериали“, при който се проследява и изяснява „как телевизионните сериали са се развивали през годините в звуково отношение“, „как усъвършенстването на техническите средства повлиява на работата със звука“, „как специфичните нужди от гледна точка на звука довеждат до промени и развитие на техниката“ (с. 5); изследването на „звукорежисьорски практики и похвати във всички етапи на създаването на фонограмата за този тип филмови продукции“; осъществяването на „анализ на български и чужди телевизионни сериали с високи постижения в техническо и художествено отношение“; извеждане на

„тенденциите в изграждането на звукова среда в телевизионните сериали и навлизането на звукови похвати от игралното кино в тях“ (с. 5 – 6). Предложена е следната хипотеза: „след 2000-та година постепенно звуковата среда на телевизионните сериали от ново поколение еволюира, навлизат нови подходи на работа и творчески търсения, което води до множество примери на телевизионни сериали с майсторски изработен „кинематографичен“ звук с всичките му елементи, който не отстъпва като качества на звуковия компонент във високобюджетните кинопродукции“ (с. 6). Анализът е предпочетен като основен изследователски теоретичен метод (с. 6).

В структурна единица *I. Телевизионни сериали и звук* се изследва „историческото развитие на звука в киното и телевизията“ (с. 7 – 30); въвеждат се понятия и термини (с. 30 – 49); разглеждат се „основни компоненти на фонограмата в телевизионните сериали“ (с. 49 – 57). В структурна единица *II. Звукови технологии. Употреба в телевизията* са разгледани „първите стъпки“ при въвеждането на „звукови технологии“ в телевизията (с. 58 – 65); навлизането на „стереофоничен звук“ (с. 66 – 70), „цифрови“, „многоканални“, „триизмерни“ и пр. „звукови формати“ в телевизионни продукции (с. 71 – 74); „звуковата среда в телевизионни сериали от ново поколение“ (74 – 86); отделено е внимание върху „особеностите при работата върху звука в телевизионните сериали“ (с. 86 – 91) във всеки от отделните работни етапи – „предпродукция“ (с. 87), „продукция“ (с. 87 – 90), „постпродукция и смесване“ (с. 90 – 91). В структурна единица *III. Анализ на избрани телевизионни сериали от гледна точка на звука* е предложен анализ върху петнайсет (15) телевизионни сериала: *Къща от карти*/House of Cards (с. 93 – 114), *Г-н Робот*/Mr. Robot (с. 114 – 134), *В обувките на сатаната*/Breaking Bad (с. 134 – 153), *Приятели*/Friend (с. 153 – 166), *Невероятният свят на Гъмбол*/The Amazing World of Gumball (с. 166 – 185), *Всички обичат*

Реймънд/Everybody Loves Raymond (с. 185 – 199), *Белият лотос/White Lotus* (с. 199 – 215), *Големите малки лъжи/Big Little Lies* (с. 215 – 224), *Двама мъже и половина/Two and a Half Man* (с. 224 – 237), *Твин Пийкс/Twin Peaks* (с. 237 – 246), *Успокой топката/Curb Your Enthusiasm* (с. 246 – 255), *Западен свят/Westworld* (с. 255 – 268), *Игра на тронове/Game of Thrones* (с. 268 – 284), *Планетата Земя/Planet Earth* (с. 284 – 302), *Дяволското гърло* (с. 302 – 312).

В заключението са изведени обобщения и основни приноси на дисертационния труд.

Библиографията е впечатляваща, обхваща общо двеста двама и четири (224) източника, сред тях деветнайсет (19) научни изследвания на кирилица, двама и девет (29) научни изследвания на латиница и сто седемдесет и шест (176) електронни адреса на уебстраници. Тук бих насърчила детайлното библиографско описание на източниците, достъпни в Интернет, което следва да съдържа информация за автор, заглавие и пр., а не само електронен адрес и дата на последно ползване. От подобно детайлно библиографско описание дисертационният труд би се обогатил, тъй като стриктно изброените електронни адреси често представляват авторски електронни научни или научнопопулярни публикации.

Сред многобройните достижения на дисертационния труд бих открила девет (9).

1. Историческият и географският контекст на изследваните феномени, процеси и тенденции са изключително ценни. Очертани добросъвестно и след внимателно проучване на разнообразни научни изследвания и други публикации, те допринасят за широката перспектива и цялостността на изследването.

2. Хронологичният подход при осмисляните събития е следван стриктно – това обстоятелство обезпечавя достоверността на постигнатите научни резултати.

3. Изведени са изначалните и иманентни специфики, присъщи за „телевизионния звук“ (с. 7 – 21, 63 и др.) и за „звука в киното“ (с. 22 – 29, 63 и др.).

4. Проследени са траекториите в историческото и технологичното развитие на „телевизионния звук“ и „звука в киното“ с техните пресечни точки, разминавания, взаимни влияния, общи процеси и пр.

5. Структурната единица *II. Звукови технологии. Употреба в телевизията* (с. 58 – 91), за чието разработване със сигурност са били от значение професионалната квалификация на дисертантката, практическият ѝ опит като звукорежисьор, уменията ѝ на композитор и изпълнител, има не само теоретична, а и практическа стойност.

6. Сред предложените анализи върху петнайсет телевизионни сериала в структурна единица *III. Анализ на избрани телевизионни сериали от гледна точка на звука* (с. 92 – 312) особено приносен е анализът върху *Туин Пийкс/Twin Peaks* (с. 237 – 246) с постигната терминологична прецизност и иновативност в тълкуванията.

7. Заявената цел и задачите са успешно постигнати и защитени в хода на изследването.

8. Хипотезата е потвърдена с изобилен доказателствен материал, подложен на детайлен и многоаспектен анализ.

9. Ценен принос в труда е потърсеното и осмислено място на България в изследваните глобални събития, процеси и тенденции (с. 4, 10 – 13, 36 – 47, 78, 92, 302 – 312).

Авторефератът (в общ обем от 47 страници) съответства на дисертационния труд и е съобразен с изискванията на действащата нормативна уредба.

Десислава Георгиева осъществява следните публикации върху аспекти от дисертацията:

Георгиева, Д. (2019): Музиката в сериалите от ново поколение. – В: Нови индустрии, дигитална икономика, общество – проекции на бъдещето – II. [Сборник с текстове от 58-ма годишна научна конференция на Русенски университет Проф. Ангел Кънчев и Съюз на учените – Русе]. Т. 58, серия 6.3. Езикознание. Литературознание. Изкуствознание: 60 – 66 (ISSN 1311-3321).

Георгиева, Д. (2019): Звукът в телевизионните сериали от ново поколение. Елементи. Музика. – В: Годишник на Национална академия за театрално и филмово изкуство Кръстьо Сарафов: 263 – 274.

В заключение, въз основа на стойностния, новаторски и приносен дисертационен труд *Особености на звука в телевизионните сериали*, убедено предлагам и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури **да присъдят на Десислава Иванова Георгиева образователната и научна степен *доктор*** по научната специалност *Кинознание, киноизкуство и телевизия*, професионално направление 8.4. *Театрално и филмово изкуство*. Гласувам с *Да*.

13 март 2024 г.

гр. София

доц. д-р Миглена Ценова,
Институт за изследване на изкуствата,
Българска академия на науките